

Arévalo o *Andévalo* en *Top. Esp.* I, 77-81), arribàvem a la conclusió provisional que fos un mot cèltic d'aquesta arrel.

És possible, si bé no comprovat, que l'ús de l'apel·latiu passi al Sud més enllà del Tec i vagi transcendir fins a l'Empordà i el Ter: el meu inf. a l'enq. d'*Ullastret*, home ben arelat, intel·ligent i ingenu, usava —vaig notar amb sorpresa— un mot *bulunē*; no com a topònim menor, però ho digué moltíssimes vegades, qualificant serradetes o turonets de «un volonet»; jo li pregunto — què és un *bulō*? (temptejant, car no ho havia dit sense disminució), i no sols m'ho definí, sense rebutjar, més o menys amb aquells termes, sinó que des de llavors digué ell mateix *bulō* un parell de vegades en les seves explicacions). —I això es diu aquí? —Sí, sí que es diu. Per desgràcia no en vaig poder trobar més confirmació a la rodalia, i el vell inf. de Serra de Daró em negà que s'usi aquest mot. Seria, doncs, si de cas, una romanalla molt localitzada. Al capdavant Ullastret és el lloc de les grans traballes ibèriques. Deixem això enlaire: no podem comptar-hi.

En fi, reflexionant de nou sobre l'etim., vaig haver de rectificar-la en el detall, sense desdir-me, però, del cèltic. Perquè amb VALO- 'mur' separador no lligava gaire el significat, i encara més s'hi oposava el vocalisme -o-, i no pas *ā*. Apofonia conjecturàriem? Però no, perquè en el sistema indoeuropeu hi ha apofonia E/O entre vocals breus però no amb una *ā* llarga. La solució és una altra:

Una formació UPÉLO- és comuna d'una banda al germànic (en totes les llengües: gòt. *ubila*, a. al ant. *ubil*, neerl. *euvel*, ags. *yfel*, angl. mod. *ill*, al. *übel*. I d'altra banda el cèltic: UELO-, d'on l'irl. mj. *fel*. És una formació clara mitjançant una amplificació -LO- de l'indoeuropeu comú UPO 'sota' (gr. ΥΠΟ, scr. *upa*-etc.). Originàriament, doncs, 'inferior' 'que tira avall'; d'on figuradament 'dolent' que és el sign. comú a l'irl. i a les llengües 'germàniques' (Pokorny, *JEW* 1107.8).

Només ens cal admetre que s'hi formà un derivat en hispano-cèltic UELON-, que segons la norma fonètica catalana *e-ó > o-ó* (*fenoll > fonoll, rodó, jonoll, forroll, -olla* etc.) havia de donar *Voló*. Llegida la idea a En Ponsich (Oct. 1988) aplaudí, completant ell mateix el que jo anava a explicar-li, «perquè la -p- desapareix en cèltic». Restava només un dilema semàntic: partir del sign. més originari 'inferior, que tira avall', (aplicat al pendent dels 'volons') ¿o de l'evolució 'mal, dolent' que ja veiem consumat en irlandès i en germànic? cf. *malesa* en el sentit pirinenc de 'pendent rosi i precipici'. Totes dues variants igualment fàcils i satisfactòries, i amb lleu divergència. Però no primílem: el mot podia trobar-se 'en devenir', anant d'una a l'altra. Queda, doncs, demostrada aquesta etim. de *voló*.

Altrament les comprova per tots costats la vitalitat d'aquesta arrel cèltica VELO-: Holder ens dóna abundants cites epigràfiques de VELOSTON, VELORONES, VELI-O VELO-CASSES, DUBNO-VELOS, TOUTO-VELOS, VELUCA, VELUDIUS, VELUGNIUS, VEL-VOR (III, 150-5). I el cas és que també apareix aquest grup amb una variant VO—és sabut que el canvi VE- / VO- fou molt corrent en el gàl·lic— i hi ha una altra munió dels VOLEUCION, VOLIGION, VOLOMAROS, VOLONIA, VOLONTO-, VOLUSIA, -US etc. (III, 442-3).

Acabem descartant breument altres explicacions en què s'ha pensat (ultra els errors ja denunciats supra). Res a veure amb el NP germ. BOLO- (Först.) d'on p. ex. *Boulonville* (Eure-et-Loir, Vincent § 430). I valia la pena, rebutjar-ho perquè realment el mot existí, curiosament, com NP, i en textos medievals rossellonesos: «*Vulone* presbytero» en doc. de 849, p. Abadal (*Eixalada*, 132); «*mater mea Na Vulona*», 1187 (*InvLC*); 1306: «Simon Telzà, Jordana Santpau et *Vulona* Querubí» (Desplanque, *Archives Thuir*, p. 3). Casualitat temptadora. Però és el NP el que serà secundari, sigui mera aplicació antroponímica del NL. Cf. aqueixa Querubí que es cognomina *Volona*; del NL *Quer-rubí*, (*Corrubí*): recordem el cas del Perpinyà NP. O bé hi hagué suma i confusió d'un tal ús del nostre NL, amb el citat NP germ. BOLO (o BALDO) que ha donat *Montboló*.

Com que s'havia dit que *voló* tenia el sign. de 'molló, fita', jo mateix havia especulat (*DECat.* IX, 383a6-17) si podia ser un derivat en -ó del pre-romà BODINA/BODILLA, que ha donat l'oc. ant. *bózola*, fr. *borne*. El coneixement del sign. real de *voló*, no sols la forma *Voló* unànime també descarta l'explicació d'Horaci Chauvet (*Les Couleurs de Vallespir*, p. 11) que volia fer venir *volone* «raidillon, perte escarpée» d'un germ. BALL- d'on *Le Ballon d'Alsace*. No, amics afrancesats, la vostra cultura francesa —altrament envejable— no us basta per pontificar sobre les coses rosselloneses.

¹ Doncs un augmentatiu en -às. Fora que es tractés d'un col·le. pl. **Volonars*, com sigui que *els* es pronuncia *el*, en el parlar rossellonès, davant consonant inicial del mot següent. —² *AlcM* té el tort d'acceptar del frívol Guiter la identificació amb *Bula*. Remetent al nostre art. sobre aquest, ens estarem de més refutació.

El Volerig, V. Voloriu

50 VOLORIU

Poblet agre. al te. de Fígols d'Organyà (Urgellet). Com que seria impertinent reproduir el que es va dir en una obra (*E.T.C.* I, 46-48 i 14) complementària d'aquesta i a l'abast dels seus consultors en què se'n va tractar a fons i satisfactoriament, em limitaré a re-